

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrta leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istovrstne vposilane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristoletna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Slovenski narodni svet. — Politični abecednik. — Odgovor pastirskemu listu. — Politični pregled. — Štajersko: Ustanovni shod narodne stranke. Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: K občinam volitvam v železnih. Razno. — Prosveta. Podlistek: Cankarjeva komedija „Za narodov blagor“.

Slovenski narodni svet.

II.

Na svojem narodnem telesu živo občutimo rane, ki nam jih zasekavata nemški „Schulverein“ in nemška „Südmarka“. Neizčrpni so viri, ki dohajajo tema dvema bojnim društvoma. Glavni in edini namen jima je: raznarodovati in germanizovati Slovence. Schulvereinu je v to svrhu sredstvo: šola, dobro vedoč, kolikega pomena je šolstvo in je izobrazba sploh za politično življenje kakega naroda. Südmarka pa dosega svoj namen s kolonizacijo: naseliti Nemce v slov. kraje, podpirati nemškega trgovca in obrtnika na slovenski zemlji, to zemljo kupovati ter jo izročiti nemškim naseljencem. Še nedavno je bilo čitati, da so v Gradeu ustanovili lastno banko, ki podpiraj Südmarkino delo.

Nasproti delovanju teh dveh društev in njunim uspehom Slovenci nimamo prave ali prav za prav nobene obrambe. V poštev prideta le dve društvi: Ciril Metodova šolska družba in družba sv. Mohorja. Dosedanji uspehi tako ene kakor druge družbe so naravnost malenkostni v primeri z velikanskimi dohodki in izredno požrtvovalnostjo slov. naroda. Tu je treba reformacije, ki naj jo izvede „slovenski narodni svet“ v sporazumu z navedenima družbama. Zlasti bi bilo potrebno enotno organizovati zbiranje prispevkov (takozv. narodni davek). Dosedanji način zbiranja je prav malo gospodarski, časih celo nemoralen (gotove vrste nar. slavnosti); šestokrat nabirajo za kako stvar, ki

se natanjko ogledana izkaže kot prav nepotrebna; mnogokrat zopet nabrani denar ne pride do umne uporabe. Lepe dohodke bi dajal narodni kolek kakor vseslovenska narodna naprava. Njega dohodke naj bi sprejemal narodni svet ter jih potem po potrebi razdeljeval na to in na ono stran.

Südmarkino delovanje bi bila morala uničevati „Naša straža“. Žal, da je zaspalo to društvo. Zaspalo pa je vsled otročje politike obeh naših slovenskih strank, ki sta se pulili za začetništvo in za prvenstvo pri društvu. Liberalci so takoj odklonili sodelovanje pri društvu, dasi mu je stal na čelu mož, ki ni bil nič manje kakor klerikalen. Klerikaleci pa za odločno in čisto slovensko napravo niso pokazali zmisla. In tako je društvo obsedelo med dvema stoloma, kar bi se ne bilo zgodilo, ako bi stvar vzel v roke kak vseslovenski narodni svet, ne glede na dejstvo, da društvo s takimi smotri kot strankarsko podjetje sploh vspeti ne bi moglo.

Reforma volilne pravice za drž. zbor je prav jasno dokazala potrebo enotnega postopanja slov. državnoberske delegacije. Takega enotnega postopanja ni bilo; odtod toliko krivic, ki jih je deležen narod slovenski v drž. zboru sprejetim načrtom zakona o volilni pravici. Liberalni poslanci se s početka sploh niso nič brigali. Ko smo že bili sredi boja za volilno preosnovo in ko je imel dr. Šusteršič taisto glede slov. pokrajin vže v žepu — liberalni poslanci še sploh vedeli niso, katero načelno stališče naj zavzame. Klerikaleci so gledali v prvi vrsti na svojo korist. Ko pa jim je bila ta zagotovljena, jim je bilo Koroške in Štajerske malo mari. Resnega odpora proti krivični razdelitvi volilnih okrajev z njihove strani ni bilo.

V Trstu obstoji delavska zavarovalnica zoper nezgode. Namenjena je

pokrajinam, ki v njih prebivajo Slovenci v pretežni večini. Vodstvo zavarovalnice bi torej moralo biti v slovenskih rokah. Temu pa ni tako, in to samo vsled naše malomarnosti in neednosti celo v tako važnem vprašanju. Koncem tega meseca so zopet volitve v vodstvo. V zadnjem trenutku se je pričelo delati na skupno in organizovano postopanje pri volitvah. Ako ta akcija prinese kaj uspehov, tedaj nas bodo ti vspehi tembolj vtrdili v prepričanju, kako nujno potrebno bi bilo enotno postopanje tudi v vseh drugih čisto narodnih zadevah.

Zato bi po češkem vzoru pravila tudi slov. narodn. sveta izražala kot njegov namen: skrbeti za sodelovanje vseh činiteljev v našem narodu, zlasti pa slov. političnih strank v vseh važnih vprašanjih tičočih se skupnih koristi slov. naroda, prebivajočega v kronovinah habsburške države kakor tudi izven njenih mej; dalje zlasti tudi delati na vstvaritev premišljene in točno učlenkovane vsenarodne slovenske organizacije kakor uzora narodnega sodelovanja, discipline in moči.

Delokrog nar. svetu in njegovo ustrojstvo, kakor bi bilo primerno za slov. narod, orišemo v prihodnji številki.

Politični abecednik.

(Dalje.)

In vendar se je baš iz plačevanja davkov, tega zaničevanega simbola hlapčevstva, razvila naša državljanska svoboda. V dolgih, več stoletij trajajočih ustavnih bojih vseh dežel tvori dovoljevanje davkov glavno preporno točko. In čudno se nam danes zdi, kako so kralji malone s silo podili svoje vazale in podložnike v parlamente, da so jim dovoljevali za večno vojevanje potrebne davke. Srednjeveški ljudje so čutili tak gnjev pred davki in kazali tako malo smisla

vica naj jima bo, po kateri naj bi splezala kvišku. V gonji za njim in njegovim namenom se spreta, in dr. Gruden izjavi slovesno, „da je od tega trenutka „narod“ v dveh taborjih“. Dr. Grozd in dr. Gruden sta človeka, ki hodita v frakih po trgu ter pravita, da sta ona dva „narod“. Oba imata na jeziku „narodov blagor“, ki naj bi jima polnil nenasite žepe ter sitil častilakomnost. Vse ostale osebe in osebnosti stoje pod pritiskom teh dveh voditeljev „naroda“ in so deloma lizuni, ki so danes tu, jutri tam, deloma pa so brezpomembne marionete, v katerih je zamorjena po milieju vsaka samostojna kretnja. Edini žurnalista Ščuka, na kojega pada pest dr. Grozda z najbrezobzirnejšo silo, se upre temu „narodu“ ter ga podere, dasi kujon, vendar še najpoštenjši izmed vseh.

Žalostna in obupna je ta družba, odbija ter napolnjuje s studom; ta družba prodaja žene, lastne zakonske (dr. Gruden), špekulira z nečaknjami (dr. Grozd). Žene te družbe so pohotnice, ki hočejo varati moža ter izkoriščati ljubimce (Grudnovka), brezpomembnejše eksistence kolebajo od mogotca do mogotca, kakor pač veter zapiše, dasi so si v svesti propalosti svojih voditeljev in svoje lastne zavrženosti.

Cankarjeva komedija „Za narodov blagor“.

Dr. Grozd. Ne blédite, kaj Vam bo dostojnost in poštenost v današnjih časih? Kremžar (obč. svetniku). Ali ga slišite?

I. obč. svetnik. Seveda — kaj bo njemu poštenost?

Dr. Grozd. Kaj bi o tem — saj smo sami! Pustimo značajnost, kjer je, in govorimo o pametnih stvareh!

III. dejanje 18. prizor.

Satira je nekaj zdravega, bič in škorpijoni, ki jih vihti po hrbtih in plečah propale, hribovske druhalo so vihar, ki zahrumi nad močvirjem, polnim okužujočih mijazmov, da sčisti ozračje. Satirik je zdravnik družabnih razmer, ki se gotovo pojavi, ko prikipi pokvarjenost družbe do viška. Slovencem so rodile Cankarja razmere.

Cankarjev boj naperjen je bil takoj spočetka v prvi vrsti proti malenkostnemu filistej-

stvu naše družbe, proti omejenosti in borniranosti; „Vinjete“ so dokaz za to in za njimi večina njegovih poznejših umotvorov. V „Tujcih“ in „Na klanec“ konstatiral je Cankar, da vsak resnično velik duh med nami pogine, da mora poginiti, še predno je razmahnil z orlovskimi peruti.

Komedija „Za narodov blagor“ pa je dokument slovenskega javnega življenja Cankarjeve dobe. Velika ruska literatura ima Gogolovega „Revizorja“, kjer se zrcali tedanja Rusija, a nam je postavil Cankar ogledalo pred lice s svojo komedijo. Tudi „Revizorja“ niso pustili dolgo na oder, — si licet parva componere magnis, se je prav tako ustavljal dolgo časa nekak ofiuelni krog uprizoritvi Cankarjeve ostre satire. To je priča, da Cankar ni povzel snovi za svojo komedijo iz zraka, nego iz odnošajev naše domovine.

Krog, ki ga biča Cankar v „Narodnem blagorju“, je skupina zavrženih ljudi, ki kujejo kapital iz politike. Dr. Grozd, deželni poslanec in obč. svetnik ter dr. Gruden, drž. poslanec in obč. svetnik, začela sta rivalizirati, hoteč pridobiti v svoje sebične namene neizkušenega ter neizmerno bogatega Aleksija pl. Gornika; lest-

za parlamentarne pravice, da so se silno upirali takim pozivom in se izgovarjali na visoke stroške ki jih je povzročalo potovanje in življenje v tujem mestu. Toda knežja oblast se je razvijala bolj in bolj: plačano in od kneza odvisno uradništvo je izpodrinilo vazale, ki so dotlej v knežjem imenu delili pravico in uživali za plačilo podeljena jim posestva; namesto viteških čet so stopili v armado najemniki ali soldatje. Vse te preuredbe pa so zahtevale mnogo večje državne dohodke. Stanovi in podložniki so se sčasoma sprijaznili s parlamenti: davke pa so dovoljevali le proti temu, da jim je knez zagotovil upliv in pravico soodločanja v važnih državnih opravilih. Ta pravica se je stopnjema razširila v sedanjo zakonodajalno pravico: plačevanje davkov je bila zibeljka državljanske svobode. In kjer ljudstvo ni bilo dovolj močno, da bi si izvojevalo svojo pravico, kot n. pr. v Avstriji, tam je po ljudski volji neomejena bojovita politika pritirala državo v take finančne zadrege, da je morala kopiciti dolgove na dolgove. Navadno je inozemstvo napravilo konec absolutističnemu gospodarstvu s tem, da je postavilo za pogoj nadaljnih posojil: vvedbo parlamentarne kontrole nad državnimi dohodki in izdatki. Torej tudi tukaj je zbudil finančni interes ustavo v življenje.

Moderno davčno gospodarstvo je delo absolutizma, ki se je razvil v 17. in 18. veku in odstranil srednjeveške razmere. Kronani voditelji tega gibanja so posvečali veliko pozornost razvoju narodnega gospodarstva, saj je bilo od slednjega stanja v državni blagajni močno odvisno; toda ta skrb je bila združena z mnogimi neprijetnimi ovirami in težkočami, ki so nasprotovale tedanjemu duhovnemu gibanju, ki je težilo za osvoboditvijo posameznika. Odpor proti zunanji avtoriteti in varuštvo, ki pomenja v filozofiji, verstvu, umetnosti in leposlovju začetek nove dobe, je vodil na političnem polju do velikih prevratov koncem 18. veka. Tudi v gospodarstvu se je skušal duh časa otresti vseh vezi in državnega varuštva, ki je bilo svobodnemu razvoju človeške individualnosti na poti.

Nastalo je vprašanje: V čem obstoji pravica države, da zahteva od posameznega državljana žrtve. Tedanji čas je odgovoril na to vprašanje sledeče: Vsa človeška družba obstoji iz samih proizvajateljev (predmetov), ki prinašajo svoje izdelke na trg ter jih prodajajo. Tudi država je tak producent, in sicer proizvaja mir in red, ki omogočata narodno-gospodarski napredek. Davek je cena, za katero si posameznik kupi državno varstvo; ta cena se ravna po obsegu kupljenega varstva. Temu naziranju podobno je tudi ono, ki vidi v davku nekako zavaroval-

Naturno je, da tako življenje nima obstanka. Poštenost in pravica nista samo pojma, ki eksistirata le v glavah moralistov. Vstane tisti mistični narod, ki govore o njem; in ki ga nihče ne pozna, ki je ležal že od davna na tleh, in na čegar bolnem telesu so glodali črni hrošči. Hlapci postanejo gospodje, prikažejo se kralji v cunjah. „Naroda“ ni več!

Cankarjeva komedija ima globok etičen pomen. „Jede Schuld rächt sich auf Erden“! Umazan egoizem, terorizem, brutalnost in fraze ne morejo večno eksistirati; usoda jih podere ter se maščuje nad hudobnimi!

Največje v Cankarjevi komediji je ideja, ki jo je položil vanjo. Kakor mora leži nad celim umotvorom zaduhel, težak zrak ciničnega materijalizma, ali za gorami, daleč, prikaže se ozek, svetel pas, ki se bo razširil, solnce bo vstalo v veličastnem sijaju nad razvalinami. Ali ni tisti idealni revolucionar Golob, ki ga je dr. Grozd spodil iz službe, in ki je poginil lakote v samotni, seme iz kojega bo vsklilo novo življenje?

Da sta dr. Grozd in dr. Gruden mogoča, da sta se sploh pojavila — kdo je kriv?

Vprašamo, — kdo je kriv?

Vsi! Cela družba in vsak posameznik; reformirajmo torej družbo s tem, da se reformira vsak posameznik.

Revoluciji glave in srca dajmo prostora!

nino, katere višina se odmeri po višini zavarovanega imetja.

To načelo gospodarskega liberalizma, najsi nastopa v kateri obliki koli, pomenja: davki niso nič drugega kot plačilo za službo, ki jo država opravlja posamezniku. Ta teorija gospodarskega liberalizma kajpada ne odgovarja dejanskim razmeram. Država ni svobodno društvo, v katerem je voljan posameznik prinašati le toliko žrtev, kolikor mu podaja društvo koristi. Obstoj države je pogoj blagostanja posameznikovega, in posameznik mora sprejeti na svoja pleča vsa bremena, ki mu jih naklada obstanek države, neglede na to, če se izdatki in prejemki odtehtavajo. Nematerijalne dobrine, ki jih daje država, se vrhutega ne dajo meriti in ceniti v denarju. Državljan danes od države ne zahteva zgolj pravnega reda; predvsem terja, da država zadošča njegovim kulturnim in socialnim potrebam, da pospešuje ljudsko izobrazbo, da pomaga slabotnim, da goji duševno kulturo, da varuje domače delo in da osvaja domačim izdelkom in pridelkom nove trge v tujini.

Vsak posameznik je — v nasprotju s stari liberalnim naukom — dolžan tudi večje žrtve prinašati v državne namene, kot so koristi, ki mu jih donaja država. Edino kar more zahtevati od države je to, da so njegove žrtve v pravičnem razmerju z žrtvami drugih. — Novejši nauk daje davku socialno in socialistično vsebino: davek ni le sredstvo v pokritje drž. denarnih potreb, temveč mora biti tudi sredstvo v pokritje državne socialne politike, ki teži za pravičnejšo razdelitvijo narodnih dohodkov. V obliki davka naj lajša država žepe bogatih in naj polni žepe neimovitih, da se tako pravično zravnavajo kričeče družabne razlike.

(Dalje prih.)

Odgovor pastirskemu listu.

Slovenska sekcija „Svobodne misli“ nam je poslala spis, ki ga je skupno s češko sekcijo izdala kot odgovor na zadnji pastirski list. V naslednjem podajamo vsebino.

Med moderno družbo, ki stremi za demokratiziranjem in socializiranjem vsega življenja, in med rimsko cerkvijo, ki goji s svojo delitvijo ljudi v laike in duhovne-nadlaike kastrovni duh, zija nepremostljiv prepad; še večji kot v političnem oziru je kulturni razpor: moderni svet se bolj in bolj odteguje cerkvenemu vplivu.

Cerkev si pri nas še vedno lasti vpliv na zakonske zadeve, dasi v evangeliju, ki niti z eno besedo ne omenja nerazločljivosti zakona, to stališče ni utemeljeno. Cerkev sama se ne ločljivosti ne drži tam, kjer ji to kaže: če stopi eden izmed dveh nekrščenskih oseb v cerkev, sme pretrgati svojo dosedaujo zakonsko zvezo in skleniti nov zakon s kako krščansko osebo še za življenja nekrščene osebe iz prejšnjega zakona. Takisto se more ločiti zakon, če se zakonec še nista telesno združila 1.) s papeškim dispensom (ki seveda ni brezplačen!), 2.) brez dovoljenja sozakonec s položitvijo slovesne redovne obljube. — Cerkev se upira zakonski reformi iz dvojnih razlogov: boji se za svoj vpliv, boji za svoje dohodke. (Civilni zakon je razven 2 kronskega kolka popolnoma brezplačen!) Cerkev je za upiranje in protestiranje tem manj poklicana, ker so duhovni prisiljeni živeti izven zakona in torej zakona ne morejo intenzivno razumeti. Edino besedo imajo ljudje, ki jim vprašanje zakonske reforme življensko vprašanje, predvsem oni nesrečni stotisoči ločenih zakonskih, morajo trpeti za nestorjeno krivdo.

Takisto nepoklicana je duhovščina kot stan odločevati o vzgoji otrok; to je stvar staršev in pedagogov. Svobodna šola hoče svobodo v šoli: vsako siljenje k izvrševanju verskih zahtev naj izgine; če bi se pa komu kratila svoboda prostovoljnega izvrševanja verskih navad, postavila se bo Svobodna misel prva zanj v bran. — Škofje trdijo v pastirskem listu, da hoče „Svobodna šola“ odstraniti iz šole boga.

To ni res; odstraniti boče cerkveni upliv, srednjeveško temo; ki ovira pravo zgodovinsko, prirodoslovno in socialno vzgojo v šoli.

Koncem svojega „pastirskega lista“ pozivlja slovenska sekcija Svobodne misli slovensko ljudstvo, da se v tem važnem boju, ko se gre za osvoboditev šole in rodbine, postavi na nje stran, ter svoje simpatije dejansko pokaže z izstopom iz rimske cerkve.

Politični pregled.

Volilna reforma v nevarnosti.

Volilni odsek gosposke zbornice je z veliko večino sprejel pluraliteto v volilni načrt poslanske zbornice, hkrati pa sklenil, da naj se omeji kroni pravica imenovati nove člane v gosposko zbornico. Po sklepu gosp. zbornice bi imeli vsi ljudje nad 35 let dva glasova — kar bi bilo za naše liberalce, ki štejejo zgolj ljudi nad 40 let za svoje somišljenike, kakor nalašč. — Dvojno je mogoče: Ali krona imenuje veliko število novih članov, da v plenumu odsekov predlog propade, sicer pride volilna reforma spet nazaj v posl. zbornico. Kakor vse kaže, se večina posl. zbornice ne misli udati. In če se tudi uda, bi morala potom ustavne premembe podaljšati si svoje življenje, ki poteče že z januarjem prihodnega leta.

Avstro-Ogrska.

(Koncentracija strank). V soboto se je vršil v Pragi zaupni shod češke napredne (realistične stranke), na katerega je došlo do 200 udeležencev iz Češke, Moravske in Šlezije. Shod je protestiral kabineti justici ogrske vlade, ki preganja najodločnejše Slovake in sklenil o neštevilnih presekuacijah izdati nemško in francosko pisano brošuro. Shod je sprejel nov organizacijski načrt, osnovan v smislu decentralizacije. — Sklenil se je udeležiti koncentracije čeških strank povdarjajoč svojo strankarsko samostojnost in svoje napr. stališče. — Nemška agrarna, napredna, svobodna vsenemška in ljudska stranka so imele skupen posvet, na katerem so se zedinili od 56 mandatov že za 30, in na katerem se je izražala soglasna želja, da se tudi v deželnem zboru doseže enotno nastopanje.

Koncentracija čeških strank.

„Narodni Listy“ so objavili načrt za koncentracijo čeških narodnih in naprednih strank; odpadli bi iz koncentracije socialna demokracija in klerikalci. Jedro koncentracije bi bila svobodomiselnarodna (mladočeška) stranka, ki pa mora revidirati svoj program in se reorganizirati, da odpade notranji razpor med izvrševalnim odborom in poslanskim klubom.

Obseg koncentracije naj bi bil:

- 1.) Skupni češki klub v dunajskem drž. zboru.
- 2.) Skupni češki narodni program, ki naj bi vseboval aktualen politični in gospodarski načrt in pa stanovske zahteve, s čimer bi se omogočil uradništvu, trgovstvu, obrtništvu in kmečkemu stanu vstop v koncentracijo.
- 3.) Določitev razmerja do klerikalne in socialno-demokratske stranke.
- 4.) Organizacija nekakega slovan. bloka.
- 5.) Razdelitev mandatov za prihodne volitve.

Extra Hungariam non est vita.

Izven Ogrske ni življenja in če je življenje, ni tako sladko — ta blazno-naivni izliv madjarskega narodnega primojduševstva je takorekoč naporno pojasnil rožemberški proces. „Apostoli svobode in ravnopravnosti“ so zastran stereotipnega „hujskanja proti madjarski narodnosti“ na zatožno klop posadili 16 odličnih rožemberških Slovkov, med njimi duhovnika A. Hlinko, ki je vztrajno in požrtvovalno vodil volilno borbo. Inkriminirane izjave Hlinkove so tako nedolžne, da bi državnemu pravdniku kateresibodi civilizovane dežele pod božjim solncem niti na um ne prišlo zaradi njih kazensko postopati. Madjarska plemenska justica, ki je v zadnjih 8 letih v 132 političnih procesih obsodila 188 Nemadjarov na skupno 44 let in 42 dni, na 49.293

kron globe in na 150.000 sodnih stroškov, je Hlinko obsodila na dve leti težke ječe in 1500 kron denarne globe, samo zato, ker je Slovake narodno organizoval, namesto da bi si bil n. pr. v Zalesju — kot vse časti vredni šef ogrskega pravosodja, minister Polonyi — z nečednimi opravili prisleparil več milijonov. Devetdnevna pravda, od katere je bila po madjarski metodi odstranjena vsa neljuba javnost, med drugimi tudi znani Stead, korespondent londonskih „Timesov“, je bila gola dekoracija kabinetne justice, katero uganja vladajoča madjarska klika, ki je pravi izvržek madjarskega naroda. Upati je, da nastane iz rožemberskega procesa evropski justični škandal.

Nemčija.

(Kolonialna debata). V nemškem državnem zboru se prede na široko kolonialna debata. Kolonialna uprava, ki jo pere novoimenovani ravnatelj Dernburg je pod vso kritiko. Neizmerne žrtve zahtevajo naselbine in rentabiliteta investiranega nemškega kapitala, ki ga ceni Dernburg v svojem spisu nad eno milijardo mark, je silno dvomljiva tudi v prihodnosti. Viharje ogorčenja so izzvali Bebeljevi podatki o grozodejstvih, ki jih uganjajo nemški častniki nad ondotnimi domačini, a ne da bi se jim bilo treba bati kazni.

(Koncentracija napr. strank). Strankarska formacija v nemškem drž. zboru je sledeča: vladna večina obstoji iz katoliškega centra (100), konservativcev (52), državne stranke (19), antisemistov (11), alzaško-lotrinške stranke (10) in narodno-liberalne ali nemške stranke (30), skupaj 242 poslancev. Opozicijo tvorijo: svobodomiselnostna stranka (30), ljudska stranka (6) in socialno-demokratska (81) — skupaj 117 poslancev. — Svobodomiselnostna, ljudska stranka in mlajši naraščaj narodnih liberalcev so sklenili medsebojno podpiranje v volilnem boju, da se svobodomiselnostni blok okrepi. Glede parlamentarne taktike je upati na tesnejšo kooperacijo svobodomiselnostnega bloka s socialno demokracijo.

Rumunija.

(Razpor v vladni stranki). Ob odkritju spomenika cesarju Trajanu v Brajli se je javno pokazal spor v konservativni stranki, ki je sedaj pri veslu. Nasproti si stoje kantakuzenisti, zastopniki bojarjev in takisti, ki so demokratično barvani. Dve rešitvi sedanje krize sta možni: zmaga levega krila v konservativni stranki pod vodstvom sedanjega finančnega ministra Take Jonesku, ali prememba vladnega sistema v tem smislu, da prevzame vlado liberalna stranka, ki po vzorni disciplini in konsolidovanosti daleč prekaša neenotno in needino sedanjo vladno večino. V prvem slučaju bi se Rumunska tem tesnejše oklenila Avstro Ogrske in Nemčije.

Francija.

(Ločitev cerkve in države). Položaj na Francoskem se je vsled papeške odredbe, da morajo duhovni verska opravila izvrševati, ne da bi jih naznanili politični gosposki, silno poostiril. Papež tira francosko duhovščino naravnost v protipostavni upor. Presoditi se ne da, kakšne sadove bo rodila vladaželjnost rimske cerkve. Vzlic temu, da ji je sedanja vlada zagotovila popolno versko svobodo, se vendar ni zadovoljila, kajti njej ni do verske svobode, temveč do političnega gospodstva. Rimska kurija je računala, da se bo ministrstvo kar nepremišljeno vrglo v verski boj, in v tem se je temeljito vračunila. Sedanja vlada se je s sijajno spretnostjo izognila vseh sovražnosti proti cerkvi in s tem cerkev demaskirala. Cerkev je upala, da bo apelirala na preganjane verske čute in s tem zbudila v svoj prilog na Francoskem velik vihar, ki bi bil lahko končal s katoliško zmago. Toda vsega tega ni: zlati gradovi so se zrušili in namesto gradov le kup oglja in pepela. Danes vidi vsak Francoz na lastno oko, da cerkev išče prepira in ga hoče po vsej sili imeti. „Naj ga ima“, je dejal Clemenceau.

(Zakon o ločitvi cerkve od države) bo vzlic vsem oviram, ki so se zdele

skoro nepremostljive, pravočasno izveden. Svobodomiselnostna in taktično zelo srečna politika naučnega ministra Brianda, ki je izbila vsak videz preganjanja cerkve, je prisilila rimsko kurijo, da je, če ne načelno, saj dejansko pristala na ločitev cerkve in države. Cerkev preidejo — kjer ni verskih društev v smislu novega zakona — v last države, departementov oz. občin, vendar ostanejo slej ko prej odločene bogočastju, ki pa se bo vršilo na podlagi splošnega društvenega zakona z l. 1881., s to izjemo, da bo zadoščalo enkratno naznanilo na politično gosposko za vse prireditve celega leta, ki ž njimi svobodno razpolagajo, takisto semenišča, kjer ni kulturnih asociacij, ki bi jih prevzele.

(Zvišanje poslanskih dijet v francoskem parlamentu). Francoski parlament je brez šuma, brez debate sklenil zvišati letne prejemke poslancev od 9000, na 15.000 frankov, kar pomenja obremenjenje proračuna za celih 5 milijonov kron. Zdelo se bo temu ali onemu, da pošten zemljan — in naj je slučajno tudi poslanec z letnimi 9000 lahko sijajno izhaja. Temu pa ni tako. Volilni boj stane francoskega poslanca silno mnogo. Romati mora od vasi do vasi, vlačiti seboj na svoje stroške mnogoštevilni volilni odbor. Obilna korespondenca terja od poslanca, da si vzdržuje lastnega tajnika. Vzdrževanje dvojnega stanovanja — v Parizu in na deželi — požre ogromno denarja in zato prezadolženost in stradanje nista redka gosta v hiši francoskega poslanca. — Pariški dopisnik Novega Vremena, Jakovljevič pripoveduje slučaje, da se mnogo poslancev živi od samih „buterbrodov“ v parlamentnem bufetu, da često zmanjka denarja za petrolej, da često nakuri francoski poslanec skoro neznano osebo na koridorju parlamenta za posojilo — 2 frankov. — Radikalna odpomoč v tem pogledu — ne da bi trpel žep davkoplačevalcev — bi bilo zmanjšanje števila poslancev od 600 na 400 z istočasnim zvišanjem dijet.

(Maroko). Nemiri v Tangerju, ki postajajo zadnji čas čez dalje razsežnejši, so napotili francosko in špansko vlado, da napravita s svojim brodomjem demonstracijo na maroški obali. Na alžesiraški konferenci so podelile vevlasti Franciji in Španiji mandat, da naredita v maroških mestih red in da varujete Evropejce s pomočjo reorganizirane policija. — Vedenje francoske vlade, ki ž njo soglašajo vse vevlasti, je korektno; s tem da je zlomila stare tradicije v zunanji politiki, da je opustila nesmiselno tajnostkarjenje, je razpršila mnogo bojzani in medsebojne nezaupnosti.

Štajersko.

Ustanovni shod narodne stranke.

8. t. m. se je vršil ob veliki vdeležbi iz vse Štajerske ustanovni shod nove napredne politične organizacije. Nova stranka je nova tvorba: ni organizacija proti organizaciji, temveč organizaciji proti razdrobljenosti desorganizacije. Zbudila v življenje je ni kaprica posameznikov: nova stranka je izraz dejanskih razmer, ki so že leta in leta kričala po organizaciji političnega življenja v naprednem smislu. To tiho hrepenenje je našlo dvojnega izraza: prvega v germanizujučem Štajereu, drugi izraz ob državnozbornih volitvah, ko se je proti oficialnim kandidatom postavljalo narodne, opozicijske kandidate. — Klerikalizem se je poslednja leta bolj in bolj širil po Štajerskem: kakor strup je tiho polnil žile in žilice narodnega organizma in ni več daleč trenotek, ko je nameraval postaviti slovensko javnost pred fait accompli: oficialnega narodnega vodstva ni več, popila ga je organizovana klerikalna stranka, kateri pripada ves inventar, vsa dedščina njegova, torej politično vodstvo štajerskih Slovencev. Da je to tiho nakano preprečila, v tem tiči veliki pomen novoustanovljene stranke, in že ta okolnost sama zagotavlja, da 8. december 1906. za slov. zgodovno ni brezpomemben datum.

Poročila zaradi nedostatka prostora ne moremo podati: v prihodnih številkah pa bomo izbrali nove nazore, ki jih prinašajo v štajersko politiko na shodu sprejete resolucije, katere naj tvorijo nekak idealni okvir nove stranke; ta okvir se bo sešasoma izpopolnil z detajliranim delavnim programom.

Katoliški materializem. Pred kratkim je prestopil 21letni uradnik k protestantizmu — iz prostega verskega nagiba, kot poroča Gr. Tagblatt. Ko je dospelo uradno poročilo izstopa rimsko-katoliškemu župnemu uradu v Šm. na Štajerskem, je zagrozil ondotni župnik staršem, da jih gmotno uniči, če sina ne odvrnejo od njegove namere. Pojdite in učite...

Slovenski napisi v Mariboru. Vsled prepovedi slovenskih javnih napisov od strani mariborskega občinskega sveta, se je zahtevala od nekaterih strani represivna taktika: ljubljanska in druge slovenske občine naj prepovedo na svojem ozemlju nemške napise. Toda to ravnanje bi bilo zgrešeno: omenjena prepoved je jasna kršitev zakona; treba jo je razveljaviti potom apelacije, kajti nespametno bi bilo namesto na zakonito varstvo reflektirati na protizakonito samopomoč. Pot samopomoči nam ostane itak odprta za slučaj, da s pomočjo pozitivnega prava ne doženemo svojih pravic, in sicer v tem slučaju pot zakonito dovoljene samopomoči.

Iz Trbovelj se nam piše: V nedeljo 9. grudna so obhajali tukajšnji rudarji sv. Barbaro na prav slovesen način. V dveh oddelkih so prikoralaki k maši: socialni demokratje (!) s svojo godbo in s staro rudarsko zastavo, „pazniško podporno društvo“ s svojo godbo in s svojo zastavo. To slednje sestoji iz samih Slovencev in je nabralo za zastavo potrebni denar le pri Slovencih, vzlic temu je pobralo v nedeljo vse slovenske odznake, ki jih je bila podarila botra, z zastave. Kje tiči zajec?

Primorsko.

Občni zbor političnega društva Edinost v Trstu se je vršil dne 8. decembra. Udeležba, ki je bila navadno na teh zborovanjih ogromna, je bila letos v resnici pičila. Vsako predavanje v Ljudskem odru tržaškem, katera prirejajo socialni demokratje s pomočjo izventržaške inteligence, ima več poslušalcev. — Tržaško polit. društvo Edinost je navadno na svojih občnih zborih določalo smer tržaški slovenski politiki. Sedaj je izgubilo svoj nekdanji vpliv. Občni zbori političnega društva Edinost se vrše pravzaprav le še zato, da se vladi lahko vsako leto izkažejo, da se je zakoniti dolžnosti zadostilo, kakor jo zahteva društveni zakon. Društvo Edinost nima več toliko notranje moči, da bi dajalo inicijativo in smer naši tržaški politiki ob slovanskem morju — torej slovenski svetovni politiki! Po lastni krivdi! V morju fraz, ki že davno niti več lepo ne donijo, se je potopilo... Realnega mišljenja se niso navadili tekom dobe; čas prehaja mimo njih na dnevni red. Nastopajo tudi v Trstu med slovenskim življenjem struje, ki bodo onemogočile za vselej nedemokratično politiko društva Edinost. Voditelji društva tega ne vidijo. Nočejo videti. Ne vidijo niti klerikalcev niti socialnih demokratov. Z narodnostjo kot tako si upajo shajati! S takimi političarji se pa resno računati ne more — ker oni resno ne računajo in ne upoštevajo dejanskih razmer. A—a.

Klerikalna Gorica hoče izkoristiti našo sodbo o divji obliki goriškega političnega življenja. Kakšna ironija! Prav tako kakor razdeva liberalna stranka slov. politično življenje, zastropuje klerikalna stranka Gregorčičeva s svojo brezstidno hinavščino slovensko javnost. Če bi hoteli analizovati goriško politiko, bi nam v rokah ostala brezprimerna hinavščina in surovost.

Ricmanje. Za župnega upravitelja v Ricmanjih je določen — kot poročajo listi — dosedanji kaplan v Rojanu.

Volitev v predstojništvo in razsodišče delavske zavarovalnice zoper nezgode v Trstu. Dne 29. decembra t. l. se vrše dopolnilne volitve v predstojništvo, odnosno razsodišče delavske zavarovalnice zoper nezgode v Trstu, v kateri sedaj niti Slovenci niti Hrvatje nimajo svojih zastopnikov. Pri predstoječih volitvah nam je Slovincem vse storiti, da si priborimo v vodstvu in razsodišču zavoda primerno zastopstvo. Osnoval se je v Ljubljani za te volitve akcijski odbor, obstoječ iz zastopnikov obeh slovenskih strank; obe stranki sta namreč mnenja, da gre tu za pravično, občeslovensko stvar, kateri je pomoči do zmage le ob složnem postopanju. V imenu tega odbora se obračava do naših županov, župnijskih uradov, do obrtnikov in do zavednih Slovencev sploh z nujno prošnjo, da v svojem kraju pri obrtnikih, ki imajo svoje delavce zavarovane zoper nezgode, zberejo glasovnice, ki so bile nedavno poslani: **Glasovnice naj vsak delodajalec podpiše!** Imen kandidatov pa ni treba vpisati. Zbrane glasovnice je poslati na naslov: Josip Lenarčič v Ljubljani, pisarna trgovske zbornice. — Za odbor: Karol Pollak l. r. — Josip Lenarčič l. r.

Kranjsko.

X občinskim volitvam v Železnikih.

Na popravek tukajšnjega župana, v 70. številki „Našega Lista“ je sploh nepotrebno odgovarjati, ker župan v svojem popravku ni dokazal niti ene neresnice v našem dopisu, priobčenem v 66. številki „Našega Lista“. Da so pa županove trditve neresnične, hočem v sledečem dokazati:

1. Vsakemu, kdor pozna naše razmere, je znano da je v prvi vrsti le sebičnost in častiljublje onih, ki so dosedaj imeli v rokah vodstvo občine, kriva propada Železnikov. Naj bi se od strani fužinarjev ne bilo pred leti toliko branilo graditi v Železnikih katerokoli tovarno; naj bi se od njihove stranke ne bilo trobilo v uho vsakemu, kdor je hotel poslušati, da je v Železnikih dobro, da predobro — godilo bi se danes Železnikom bolje kakor se jim godi. Samo zato, ker so se Globočniki bali, da zgube gospodstvo, so pred dvajsetimi leti s svojimi pristaši preprečili gradbo predilnice, katera se je potem zgradila v Tržiču. Ko bi bila ista v Železnikih — in to bi bilo lahko — bi vsi tisti, ki so sedaj primorani si iskati zaslužka drugje, imeli ga doma. To je resnica, ki oči kolje. Ni res, to je lahko reči; nam pa ravno tako lahko dokazati, da je resnica, kar smo pisali.

2. Res je, da župan za ustanovitev železobrtne zadrage ni storil koraka poprej, da je po nalogu deželne vlade vzelo to zadevo v roke c. kr. okr. glavarstvo, katero je potem pozvalo k sodelovanju občinski odbor z županom vred. Res je, da je župan ob ustanovitvi te zadrage prevzel mesto blagajnika, a še le potem, ko se je dalj časa branil vsakega sodelovanja pri tem podjetju. Res je, da je s prošnjo, katero omenja v svojem popravku, imel opraviti samo toliko, da jo je kot župan uradnim potom odposlal na c. kr. ministrstvo.

3. V dosedanem občinskem odboru so bili: trije fužinarji, en fužinarski uslužbenec ter neki sorodnik fužinarjev. Imenovani tvorijo družbo, katere last je bila nekdanja fužina v Gornjih Železnikih. Konstatujemo, da obč. odbor, ki sestoji iz dvanajst članov, brez omenjenih peterih fužinarjev po § 42. obč. reda niti sklepčen ni.

4. Res je, da je obč. odbor v seji dne 6. decembra l. 1905., ko je imel prvokrat nalogo razpravljati o zadevi „Kovaškega vrha“, tozadevno vlogo posestnikov iz Gornjih Železnikov, na predlog enega izmed fužinarjev zavrnil, češ, da občinski odbor ni kompetenten to zadevo preiskovati. En sam odbornik je imel pogum ugovarjati, a se ni upoštevalo njegovih pomislekov. Konstatujemo, da obč. odbor v tej zadevi ni upošteval §§ 43. in 44. obč. reda, po katerih bi gori omenjeni fužinarji, kateri si laste „Kovaški vrh“, ne smeli biti navzoči pri sejah, v

katerih se o tem razpravlja, še manj, da bi stavili kake predloge v tej zadevi. Ker pa, kakor že omenjeno, obč. odbor brez fužinarjev ni sklepčen, je torej iz tega razvidno, da obč. odbor tak, kakoršen je sedaj, ni zmožen postavnim potom ničesar ukreniti v tej zadevi in naj bo potem še bolj prepričan, da „Kovaški vrh“ ni obč. last. Po lastni županovi izjavi so paragrafi obč. reda njemu in vsem odbornikom dobro znani. Vsled tega vprašamo župana, ali si upa trditi, da se je seja dne 4. oktobra t. l. vršila postavno, ter da je sklep glede „Kovaškega vrha“ v tej seji bil sklenjen zakonito? V koliko je „Kovaški vrh“ neovržna lastnina fužinarjev, bo pokazala bodočnost, ko bo novoizvoljeni občinski odbor mogel postavno in nepristransko sklepati v tej zadevi.

5. Res je, da je enemu izmed fužinarjev nekdo sporočil izmišljotino, da se tukajšnji delavci hočejo kljub prepovedi poslužiti starodavnih pravic ter dne 2. novembra iti v večjem številu sekati drva v „Kovaški vrh“. Res, da je župan na željo fužinarjev pozval orožnike, da to preprečijo. Izkazalo se je, da je fužinarje nekdo „nafarbal“ ter da je tudi župan drage volje šel na lim.

6. Uslužnost župana napram fužinarjem se pa še bolj jasno kaže v sledečem slučaju: A. Globočnik je dva zastopnik posestnikov iz Gornjih Železnikov tožil radi žaljenja časti, ker sta mu očitala v neki vlogi na c. kr. okr. glavarstvo, da si je hotel po krivici prilastiti kos občinskega zemljišča. Župan je k tej zadevi v imenu občina podal izjavo, da to ni res, češ, da je dotična parcela v resnici last enega izmed fužinarjev. Omenjena zastopnika sta pri sodišču nastopila dokaz resnice, vsled česar ju je sodišče po jasnih dokazih oprostilo. Stem je toraj sodnijsko dokazano, da parcela „za njivico“ je bila in je občinska last, kljub temu, da je župan kot tak izjavil nasprotno. Vprašamo župana, ali je tukaj uradoval po najboljši vesti in vednosti ter po lastnem prepričanju.

7. Res je, da je leta 1883. bil izvoljen v občinski odbor mož, ki ni plačeval nič davka. Ker je pa dotični pozneje kot poštenjak nastopil proti fužinarjem, so isti pri volitvah leta 1886. v lastno sramoto priznali, da nima volilne pravice ter toraj ne more biti voljen postavno v odbor. Res je, da so se vlagale pritožbe zoper volitve, ker je posebno dobro znano dosedanjsima obč. odbornikoma B. in H., katerih prvi je svoječasno sam sestavil pritožbo zoper izvolitev drugega.

8. Res je, da se je l. 1886. zadnjo noč pred volitvami imenik volilcev popravil tako, da je bila zmaga zagotovljena fužinarjem in njihovim pristašem. Godilo se je to v hiši številki 24., katere takratni lastnik je v letu 1888, pred pričami, katere še žive, izjavil, da je to storil on, naprošen od Levičnika.

9. V dokaz, da se v občinski upravi ni vedno pravično postopalo, naj navedem samo dejstvo, da se je svoječasno, (kar je sedanjemu županu dobro znano) občinski lov nepostavno, brez dražbe, oddajal v najem občinskemu odborniku, fužinarju, vsled česar je bila občina oškodovana za stotake. Za nepravilno postopanje nekdanjega županstva pa je značilen tudi odlok c. kr. okr. glavarstva z dne 6. novembra 1900. št. 17901, s katerim se tukajšnjemu županstvu naroča, naj v določenem roku izpolni določila po § 66. obč. reda, ker sicer bi se moralo proti njemu postopati po § 92. občinskega reda. Pripominjamo, da v dobi l. 1899. do 1901. ni bilo 21 mesecev nikake občinske seje ter da ob istem času ni bil razporežen v pregled nikak račun občine skozi tri leta. Da se nam ne bo očitalo, da napadamo mrtve izjavljamo tukaj, da za take razmere ni odgovoren samo en član obč. odbora, naj si bo tudi župan ampak celokupen obč. odbor, v katerem so bili l. 1900. do malega isti možje kakor danes.

10. Da bi se župan z veseljem znebil težavnega županskega posla, mu radi verujemo; da bi istotako z veseljem odložil župansko čast, naj pa verjame, kdor hoče. Ko bi bilo to res, bi se ne bil od njegovih pristašev vložil rekurz zoper zadnje občinske volitve.

Toliko v odgovor na županov popravek. Upamo, da pametnim in razsodnim ljudem bo to dovolj. Prepričan sem pa, da bodo župan in njegovi pristaši še dalje svojo trdili. Saj to je pač lahko reči, da črna stvar je bela in obratno, a težje je isto dokazati. **Železnikar.**

Premijera komedije „Za narodov blagor“, spisal Ivan Cankar. Po dolgem času smo videli na odru nekaj slovenskega, resnično literarnega. Vsploh v gledališču, lahko rečemo z mirno vestjo, je bil popoln. Zagovorniki cirku-sovih produkcij so poraženi. — O znameniti ideji Cankarjevega dela govori današnji listek, nam bodi dovoljeno izreči le par opomb glede dramatične tehnike in proizvajanja. Cankar ni dramatik Sudermannove šole, njegovo stremjenje je vse drugo, nego hlastanje po teatrskih in sceničnih efektih. Glavno dobro Cankarjevih dram je sijajen dialog, v katerem se bliska duha in subtilnih point. Dialog drži Cankarja na višini. V karakteristiki pušča Cankar tu in tam igralcu prostora, da študira samostojno. Ali je n. pr. dr. Gruden za gotovo vedel, da ima njegova žena sestanek z Gornikom na njegovem stanovanju in ali je bilo domnjeno, da zaleze Gornika pri nji? Sklepati bi se dalo to. Sicer pa morda spada to v milieu. — Predstava je bila dobra, nekatere vloge so bile naravnost izvrstno izvedene. Gornik g. Taborskega je kabinetna stvar, salonsko pogojen in globoko študirani ter je presejal vse pričakovanje. Grudnovko je dala g. Taborska v drugem dejanju z Gornikom „tedaj, ko je bil mrak“, velepickantno. Gospod Verovšek je dokazal, da je karakterni igralec in ne le „Kripan“. Taborski, Taborska in Verovšek so sploh bili na vrhuncu, v pojmovanju in maski. Dr. Grozda, ki ga je predstavljal g. Dragutinovič, si predstavljamo mi nekoliko drugače, bolj mogočnega in najsi bo fin, vendar bodi njegova gesta trša, odločnejša. Okvir je izpolnil g. Danilo kot Kremžar čisto dostojno. Ščuka g. Boleške je bil v igralskem oziru izborni študirani in markantno podan, le nekoliko starejšo masko bi želeli. Tudi ostale vloge so bile dobro kreirane. Začetek prvega dejanja pa ni stal na višini ostale drame, — bila je morda nervoznost. Cankar je zopet enkrat prodril; sijajno je zmagal. X

Neko „Slovensko društvo“ v Ljubljani je sklicalo svoj občni zbor na četrtek večer. Ljudje so začudeno vpraševali, kakšno društvo je to, da o njem nihče ničesar vedel in čul ni. Liberalno društvo je to, politično društvo, ki mu je že več let predsednik — drugi podpredsednik izvrš. odbora liberalne stranke — dr. Triller. Ominozno je, da je bil občni zbor tega društva na večer, ko so v gledališču predstavljali Cankarjevo satiro na tako politiko — za „narodov blagor.“

Deželni odbor je imenoval dr. Goestla ordinarijem na dež. blaznici.

Pasivni odpor pošt. uradnikov, kojih zahtevam se doslej še ni ugodilo, se pripravljajo za božične praznike.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani ponavlja opozarja na svoje iz zlatne Prage doposlani božične razglednice. Oddalo se jih je že sila veliko; a jih imamo še več v založbi. Segajte, Slovenci, po njih in čestitujoč ž njimi svojim dragim podprite ob enem še nas, ki vam želimo najveselejšega božiča in blaženega 1907ega novega leta. — Radi težkoč ob doposiljavti pa jih ne oddajamo manj nego 100 komadov in ne pošiljamo nikamor in nikomur na ogle. Vodstveni odbor jim je namreč prisodil trajno umetniško vrednost.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je doposlala tvrdka I. Drufovka v Gorici kot večletni prispevek od prodanega družbinega voščila za črevlje znesek 101 K. Opozarjamo vse častite somišljenike na to blago, ki bi lahko donajalo naši družbi bogatejših prispevkov, ako bi jo rabili vsi Slovenci.

Dvojna komedija. Na gledališkem odru so vprizorili v četrtek Cankarjevo komedijo „Za narodov blagor“ — v Narodnem domu so se

igrali člani „Slovenskega društva“, in „vsi somišljeniki napredno-napredne stranke“ komedijo — tudi „za narodov blagor“. „Slov. društvo“ je zibelka liberalne stranke, in ker se v zibelki tako prijetno zaeremlje, so jo izvlekli ob tej priložnosti iz stare šare, kjer je dolgo vrsto let trohnela. V koliko se je ta narodni manever posrečil, je razvidno iz Cankarjevega uspeha na odru. Pa bodimo nepristranski! Boljša komedija je vsekako bila ona v Nar. domu, mnogo izvirnejša — Cankarjevo delo je nje posnetek. Tudi naštudirana je bila boljše, igrana boljše...

Deželni odbor in deželna avtonomija. „Slov. Narod“ kar prehaliti ne more avtonomnega škandala, ki ga je deželni odbor zagrešil s tem, da je kompetenčne prošnje za dež. blaznico izročil organu dež. vlade v presojo. To je stvar okusa in z „Narodom“ se v tej točki ne bomo prerekli; pribijemo le, da sedanji dež. odbor niti svojih pravic ni sposoben varovati, nikar da bi vpošteval pravico drugih. „Slov. Narod“ prav skesano in sramežljivo priporoča dr. Robido dež. odbornikom in dež. odbornike dr. Robidi, da vsakega zavije v mokre rjuhe po 48 ur — najbrž s podvitimi rokami, da se po delu koprneče roke deželnih odbornikov saj malo odpočijejo... Nismo zdravniki, vendar odločno odsvetujemo, ker dvomimo, da bi tudi tako radikalno zdravljenje moglo pomagati tem starim deželno odborniškim kostem.

Mestni sinekurist. Po Ljubljani govore — in listi poročajo — da namerava gimnazijski ravnatelj g. A. Senekovič s prihodnjim tečajem stopiti v pokoj in zasesti dobro dotirano mesto ravnatelja v plinarni, to imenovanje da se ima zgoditi v prihodni zaupni seji obč. sveta. Dvomimo, da ta vest odgovarja resnici: če se g. ravnatelj čuti čvrstega, bo gotovo vstrajal še nadalje na svojem mestu in ne bo capljal za klavrnim Šukljetovim vzgledom — če se čuti utrujenega, ne bo tiščal v mestno službo ter si dal od mestne občine plačevati svojo utrujenost in iztrgal kruh mlajši moči. Poleg tega se nam zdi omenjena kombinacija malo verjetna, ker bi vodstvo tega konkurenčnega zavoda elektrarni, ki jo je takorekoč on ustanovil, povzročilo g. Senekoviču gotovo nepremagljive srčne težave... Kakor rečeno: čislamo šolnika Senekoviča, s sinekuristom Senekovičem pa se ne bi mogli sprijazniti...

Narodno gibanje Kočevcev. Kočevci so se poslednji čas začeli kaj živahno gibati. Pred kratkim so se zbrali nemški župani k skupnemu posvetu pod vodstvom kočevskega župana Loya. S tem je dano ogrodje za ustanovitev kočevskega narodnega sveta, ki naj bi narodno, gospodarsko in politično vodil kočevsko prebivalstvo. — Tudi krajevne skupine Südmarke rastejo zadnji čas kot gobe po dežu. Zlasti delaven je potovalni učitelj Südmarke g. Hoyer. Z obema očesi je treba paziti, da Kočevci s svojo narodno organizacijo ne skočijo preko plota.

Obrambna zveza zavednih obrtnikov. Tako se glasi najnovejša klerikalna vaba, ki ima namen politično vloviti male obrtnike. Klerikalna stranka nastopa pod vsemi mogočnimi firmami in maskami, da bi si na nepošten način napolnila svoje vrste: temu namenu služijo vsa slepila po vrsti, od kršč. socializma do kmečkih zvez in obrtnih organizacij. To kalno delo je bilo tem lažje ob donkišotskem boju, ki ga je proti klerikalni organizaciji vodil „Slov. Narod“ in liberalna stranka. Temu je treba napraviti konec! Pozivljamo vse svoje somišljenike, da vstopijo v to novo zvezo zavednih obrtnikov ter razkužijo gnilobo, ki so jo vanjo zanesli ustanovniki.

Kataster vodnih sil. Notranje ministrstvo je javilo deželnim vladam odlok, v katerem se naroča centralnemu hidrografskemu uradu sestava katastra vseh vodnih sil.

Prosveta.

Iz pisarne slovenskega gledališča. V soboto, 15. t. m. ponovi se Cankarjeva štirideskanska komedija „Za narodov blagor“. Gor-

nika igra g. Taborsky, Heleno ga. Taborska, Grozda gosp. Dragutinović, Grudna g. Verovšek, žurnalista Šćuko g. Boleška, profesorja Kremžarja g. Danilo. — Prva repriza „Prodane neveste“ bo v torek dne 18. t. m.

Nova Cankarjeva zbirka. V založbi L. Schwentnerja v Ljubljani je izšla Cankarjeva Krpanova kobila — zbornik kulturnozgodovinskih satir, novel: uvod tvori jubilejsko premišljevanje Cankarjevo o svojem pisateljskem delu. Knjiga je okrašena z izvrstno karikaturo avtorjevo in mnogimi originalnimi risbami H. Smrekarja. Svojim čitateljem, ki si hočejo za božične praznike preskrbeti literaren vžitek, knjigo najtopleje priporočamo. Cena broš. izvodu 4 K, izv. vez. 5:50 K, po pošti 20 v. več. Obsirnejšo oceno si pridržimo za eno prihodnjih števil.

Iv. Lapajnet Slovenski posojilničar izide v drugem, popravljenem, prenašenem in pomoženem natisu. Obsegal bo vse to, kar je obveljalo v teku 10—12 let vsled izkušnje, vsled sodnijske razsodne prakse in vsled administrativnih razsodb drugih gospod. Knjiga bode manj teoretična, marveč bolj praktična. Prinesla bode sicer najvažnejše zakone (zadružni zakon od 9. aprila 1873, takozvani Raiffeisenski zakon od 1. junija 1889, revizijski zakon od 10. junija 1903), toda največ bode v njem praktičnih navodil, n. pr. o knjigovodstvu, o perijodičnih opravih posojilnic, o registrovanju novih udov načelstva in sprememb pravil, o vodstvu praktičnega dospetnika (Skadenz, Verfallsbuch), o sestavi letnih računskih sklepov itd. „Slovenski posojilničar“ bode imel tudi predelnice za računanje obresti in anuitet (amortizacijske tabele). Oblika knjige bode prav pripravna in papir trpežen. Cena trdo in elegantno vezanemu iztisu bode 3 K, mehko vezanemu 2 K 40 v, nevezanemu 2 K. Naroča se pri pisatelju Ivanu Lapajnetu, šolskemu vodji v pokouju, (Krško).

Slovenska razstava v Pragi. Pri posvetovanju nekdanjega češkega odseka za priprave k udeležbi na „vseslovenski razstavi na Ruskem“, ki je zdaj odložena na nedoločen čas, je bilo sklenjeno prirediti „slovensko razstavo“ v Pragi l. 1910. po možnosti v istem razmerju in obsegu, kakor so si mislili ono v Petrogradu. Ta razstava ima torej podati popolno sliko kulturnega in obrtnega stanja vseh slovanskih narodov; na nji imajo biti zastopani kar najpopolnejše zgodovinsko-kulturna slika, književnost, umetnost, veda, obrtništvo in trgovina. Prireditelj slovenske razstave v tej vsestranski popolnosti, kakor mislimo, pa ni mogoča brez načelnega soglasja vseh slovanskih narodov in brez sodelovanja ter pomoči vlad slovanskih držav, velikih slovanskih organizacij in prvakov vsega slovanskega sveta — katerih sodelovanje in pomoč morejo edini biti porok popolnosti in s tem tudi uspeha nameravane razstave. Da bi bil temelj uspeha celega ogromnega podjetja slovenske razstave v Pragi l. 1910. zagotovljen že prej, nego se začne priprave, je vsem treba zagotoviti: 1. Načelno soglasje z nameravano razstavo; 2. da bi se priredila l. 1910.

Jugoslovanska stolica na češki univerzi. Rektor je slovenski dijaški deputaciji, ki ga je obiskala v zadevi jugoslovanske stolice, odgovoril v pozitivnem smislu ter izrazil nado, da bo novemu jugoslovanskemu docentu že mogoče v prihodnem letnem tečaju predavati.

Ljudske predstave v belgrajskem gledališču. — Ob četrtkih in nedeljah prireja belgrajsko gledališče predstave po znižanih cenah; sedaj je pa odredilo srbsko naučno ministrstvo, da bo prirejalo gledališče brezplačne predstave za uboge delavce in vojake.

Poučni kurz za zadružne revizije priredi Zadružna Zveza v Celju dne 13., 14. in 15. t. m. v svojih uradnih prostorih. Predavali bodo strokovnjaki o denarnem in nedenarnem zadružništvu, zlasti glede pravilnega postopanja pri izvrševanju zakonito predpisanih periodičnih revizij.

Naše dijaštvo za ljudsko prosveto. Akademsko društvo Prosveta, kojega glavni namen

je ustanavljanje ljudskih knjižnic, razširi v kratkem svoj delokrog na izvenkranjske dežele. V to svrhu bo podaril vsak dijak — srednjeli visokošolec, ki je prijatelj te organizacije, društvu vsaj eno za ljudske knjižnice vporabno knjigo kot božično darilo. Kar se bo nabralo knjig na Štajerskem, se bodo vporabile za štajerske, in kar na Goriškem za goriške in kar na Kranjskem za koroške knjižnice. Naj bi to delovanje dijaštva našlo primerne odmeva v nedijaški javnosti.

Dijaštvo proti bogoslovski fakulteti. Okrog 50 praških akademskih društev je izročilo senatu češke univerze obsežno spomenico, ki zahteva, da se bogoslovski fakulteta kot neznanstvena institucija in kot učilišče, ki stoji pod vrhovno oblastjo konfesionalne dogmatike, odstrani z vseučilišča.

Z malo glavnic se zasluži veliko denarja, ako se z mojimi (Ekstrakti) izdeluje žganje in likere na mrzli doti. Kdor z mojimi izvlečki (Ekstrakti) manipulira, mu jamčim za najboljši uspeh. Kdor se te izvrstne kupčije hoče vzdeležiti, naj pošlje svoj natančen naslov pod imenom „Prva tovarniška tvrdka 80400“ na anonimno ekspedicijo Ed. Braun, Dunaj, I., Rotenturmstrasse 9.

Tri goldinarje velja poštni zabojček brutto 5 kilo (okoli 50 do 60 kosov) lepo sortirane **toaletnega mila (odpadkov)** z vijoličnim, rožnim, heliotrop, mošusovim, šmarničnim breskvinim itd. duhom. Razpošilja proti povzetju podjetje Manhattan Budapešta, VII. Bezeredy ul. 3.

Novost! Efektno!

Krasno angeljsko zvenenje na božičnem drevesu

6 pozlač. angelji, 30 cm vis. Nastavek na vrhu nezlomen. Jamstvo za brezhibno delovanje.

Najnovejši in najlepši okrask za božično drevesce!

Naj ga ne manjka v nobeni krščanski družini!

Od treh sveč proizvajana gorkota vrti gonilno kolesce, na tem kolescu viseče kroglice udarjajo na tri zvonce in na ta način nastane tako prijetno doneče zvončkanje, da napolnjuje mlade in stare neko skrivnostno božično veselje.

Cena s kartonom in navodilom za uporabo franco proti predplačilu za komad

K 1-50

3 komadi K 4-
6 komadov „ 7-50
12 „ „ 13-50

Proti povzetju 20 v. več.

Če komu ne ugaja,

dobi denar vrnenj!

Naročiti je pravočasno pri tvrdki

Hanns Konrad

prva tovarna za ure v Brüx-u št. 2107, Češko.

Moj 200 strani obsezajoč glavni katalog s 3000 podobami se pošlje na zahtevo vsakemu zastoj in poštne prosto.

Poskusite in priporočite izdelke

Vydrove tovarne hranil

v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Srežskrbno

družinsko srečo garantira najvažnejša knjiga o preobladarjenju z otroci. Z nad tisoč zahval. pismi pošilja diskretno proti 90 v. v avstr. pošti ih znamkah ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 296 Lindenstrasse. 50.

PFAFF šivalni stroji
so najboljši
za družinsko uporabo.
Šivajo, krpajo in vezejo.
Neprekosljivi za obrtne namene,
šivajo naprej in nazaj.
I Kroglasto ležišče I
Glavni zastopnik
Fr. Tschinkel
Ljubljana • Kočevje
Mestni trg 9. v gradu.
52-27

Češko posteljno perje po nizki ceni!
5 kilo: novo naskubljeno K 9-60, boljše
vrste K 12—, belo puhasto naskubljeno
K 18— K 24—, snežnobelo puhasto na-
skubljeno K 30—, K 36—. Razpošilja se
franko po povzetju. Zamenja se ali vzame nazaj proti
povrnjeni poštnini.
Benedikt Sachsel, Lobes 369, P. Plzen, Češko

Zakonito zavarovano.
Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.
Edino pravi je
Thierryjev balzam
le z zeleno znamko z nuno.
Staroslaven, neprekosljiv zoper mo-
tenje prebavljanja, krče v želodcu, ko-
liko, prehlajenje (katar), prsne bolezni,
influenca itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika pe-
sebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko.

Thierryjevo centifolijsko mazilo splešuo znano kot „non plus ultra“
za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in
otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3-60 franko raz-
pošilja le proti predplači ali povzetju 52

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogasški Slatini.

Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastonj in franko.
Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medicin. drogerijah.

6dlikovana
v Parizu s častnim
križcem, diplomu in
zlato medaljo.
Patentirana
v 30 državah.

Streha prihodnosti!
Cementna zarezna strešna opeka
iz portland-cementa in peska
Praktična! Lepa!
Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz
vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.
Edini izdelovatelj za Kranjsko:
Janko Traun
izdelovatelj cementnin na Glincah
pri Ljubljani.

Razpošiljanje blaga
na vse kraje sveta!

H. Suttner urar Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kranju
priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih
švicarskih ur
brilantov, zlatnine in srebrnine v ve-
liki izbiri po najnižjih cenah.
V dokaz, da je moje blago res fino in dobro,
je to, da ga razpošiljam po celem
svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno
na ogled, da se lahko sam prepriča.
Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se
pošlje zastonj in poštine prosto. 26-33

Oglejte si — **poljedelskih strojev,** slamoreznic, čistilnic,
največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in
preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih na-
grobnih križev itd. pri
FR. STUPICA V LJUBLJANI
na Marije Terezije cesti št. 1
in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnoram zamorete kupiti vsak
čas po najnižjih cenah traverze,
železniške šine, cement in vse
druge stavbne potrebščine,
razno orodje, sesalke za vodo,
vino in gnojnice, vseh vrst
tehtnice in uteži in vse druge
v železninsko stroko spadajoče predmete.

David Seravalli Kiparstvo in tovarna za
umeteljni kamen 12-9
v Ljubljani, Slomškove ulice 19 **Vsa kamnoseška dela so iz-
vršena iz umetelnega kamna.**

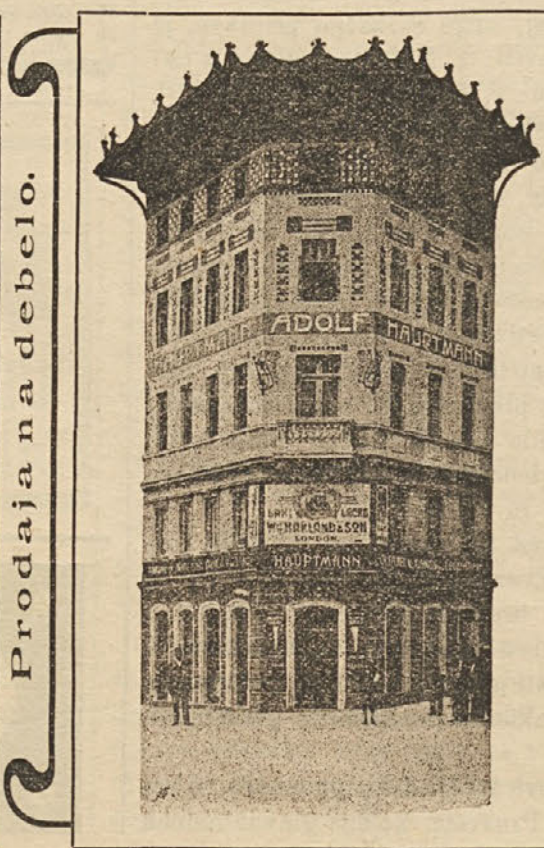
Izdeluje cementne cevi, stopnice, podstavke, ograje, strešne plošče, različne cementne plošče za tlak, vodo-
mete, žlebove in školjkaste izlive za vodovode, žlebove za krmo konjem in govedu, okraske, podobe,
fasadne dele, plošče in tlak iz mavca za stene in strope. Zaloga blaga iz kamenine in zaloga šamotne opeke.
Zastopstvo za obočne stropne trame, patent „THRUL“.
Vse je narejeno solidno, strokovnjaški, po zmernih cenah in pod garancijo.

Le „Zvezdna“ eikorija
iz Prve jugoslovanske tovarne
za kavine surogate v Ljubljani
je pravi slovenski izdelek!

Izborno zalogo vsakovrstnih
novih in starih vin v sodih
in steklenicah priporoča
ANTON MÜLLER
vinotržec v Domžalah
(Kranjsko).

Priporočajte
povsod
„Naš List“

— Ustanovljeno leta 1832. —

Priznано najboljšo
oljnate barve
zmlete s stroji najnovejše sestave, prekašajo
vsako konkurenco po finosti, ki omogočijo z
jako majhno množino pobarvati veliko površino,
razpošilja po nizkih cenah
Adolf Hauptmann
v Ljubljani
prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža,
laka in steklarskega kleja.
Zaloga slikarskih in pleskarskih predmetov.
Ilustrovani ceniki dobe se brezplačno.

Prodajana drobno.